

Tiesiskās apziņas aspekti bērnu un vecāku tiesiskajās attiecībās

Edmunds Freimanis

Valsts policijas koledža, Latvija

Ievads. Cilvēki ikdienā savstarpējās saskarsmes rezultātā nonāk dažāda veida attiecībās, piemēram, politikas jomā politiķi nonāk savstarpējās koleģiālajās attiecībās, politiskā jomā veidojas dažādas politiskās attiecības. Savukārt ģimenē dominē ģimenes attiecības. Tomēr uzsverams, ka iepriekš minētās attiecības ne vienmēr uzliek pušu tiesiskos pienākumus. Savukārt, nodibinot ģimeni, reģistrējot laulību, ģimenē piedzimstot bērnam, vecāku starpā, kā arī vecāku un bērna starpā rodas tiesiskās attiecības, un šādu attiecību rezultātā esošie juridiskie pienākumi kļūst saistoši, obligāti visiem šādās attiecībās.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis bija noskaidrot problemātiku tiesību normu ievērošanā, tiesiskās apziņas aspektā, bērnu un vecāku tiesiskajās attiecībās. Tika veikts tiesībzinātnieku pētījumu apskats, tiesību aktu izpēte un zinātniskās literatūras analīze.

Rezultāti. Starptautiskie un nacionālie tiesību akti nosaka valsts pienākumu aizsargāt bērnu tiesības, veikt visus tādos pasākumus, lai tiktu nodrošināti bērnu interesēm atbilstoši dzīves apstākļi. Tomēr masu saziņas līdzekļos bieži lasāma informācija par bērnu tiesību pārkāpumiem, kas izpaudušies kā dažādi vardarbības gadījumi, ko veikušas pieaugušās personas pret bērniem, arī pašu bērnu vidū notiek dažādi vardarbības gadījumi. Lielu rezonansi sabiedrībā izraisījušas arī bāriņtiesu darbības vecāku tiesību ierobežošanas gadījumos.

Pārrunājot situācijas būtību ar vecākiem, bieži vien vecāki atzīst, ka zina tiesību normās noteikto, taču tās ignorē, jo uzskata, ka esošie dzīves apstākļi atšķiras no vēlamajiem dzīves apstākļiem, kādi būtu tiesību normu ievērošanas gadījumā, jo bieži tādās ģimenēs dominē alkoholisms, nabadzība un citi faktori. Pētījuma rezultātā ir redzams, ka bāriņtiesas biežāk izvēlas pārtraukt bērnu aizgādības tiesības vecākiem vai arī celt tiesā prasības pret vecākiem par bērna aizgādības tiesību atņemšanu; tā rezultātā problēma tik un tā netiek atrisināta sabiedrībā kopumā.

Secinājumi. Pētījumā rezultātā jāsecina, ka tiesisko apziņu pret tiesību normu ievērošanu sabiedrībā negatīvi veido vecāku attieksme pret pašām tiesību normām, jo reālie dzīves apstākļi ģimenēs atšķiras no tādiem, kādi veidotos attiecīgo tiesību normu ievērošanas rezultātā.

Tāpat secināms, ka tiesiskās apziņas veidošanā sabiedrībā valsts un pašvaldību iestādēm, kuru darbība vērsta uz bērnu tiesību aizsardzību, sava darbība jāorganizē, vispusīgi izvērtējot ģimeņu dzīves apstākļus, un jāsniedz gan sociālā palīdzība, gan jāveic dažādi citi atbalsta pasākumi, kā arī pašām institūcijām jāievēro visas tiesību normas pilnībā. Par valsts un pašvaldību iestāžu prettiesiskām darbībām liecina tiesu spriedumi, kuru rezultātā tiesas atcēlušas institūciju lēmumus.

Valsts iestādēm ir jāveic sabiedrības izglītošana, tiesību normu jēgas izskaidrošana, jo negatīvo attieksmi pret tiesību normām veido neizpratne par tiesību normās noteikto.